

Мазяр О. В. Подвоєння особистості як соціально-психологічний феномен : Міжвузівський науковий семінар : «Інформаційно-психологічна безпека особистості як теоретична і практична проблема» (Житомир, 20 лютого 2014 року) / О. В. Мазяр ; Житомирський військовий інститут ім. С. П. Корольова Державного університету телекомунікацій. – Житомир : [б. в.]. – С. 36-37.

С. 36

Мазяр О.В.,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ПОДВОЄННЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Феномен подвоєної особистості у психологічній літературі проаналізований у край слабок. Значно краще пояснені феномени «реформування мислення» (Р. Ліфтон, М. Сінгер), «промивання мізків» (Е. Хантер), «контроль свідомості» (Є.М. Волков). «Реформування мислення» передбачає контроль поведінки, контроль думок, контроль емоцій та контроль інформації. С. Хассен, зокрема, відмічає, що інформаційний контроль полягає у використанні обману, заборони чи суттєвого обмеження доступу до альтернативних джерел інформації, неетичному використанні сповіді, широкому використанню інформації та пропаганді, створеної в культі, тощо. Суб'єкт приховано-маніпулятивним шляхом тотально інтегрується у жорстку регламентовану реальність, в якій «отруюється» специфічною інформацією (ідеологією). При цьому

С. 37

відбувається стрімке, майже цілковите витіснення попередньої особистісної ідентичності та радикальна руйнація колишніх соціальних зв'язків.

Натомість феномен «подвоєної особистості» вирізняє те, що суб'єкт майже не витісняє свою ідентичність на користь нової (ідеологічної), не втрачає з нею зв'язку (залишаються звички, почуттєві прив'язаності). Можна говорити про те, що він арифметично додає нову ідеологію. Суб'єкту вдається суміщати протилежні життєві цінності, які між собою не конфліктують і як наслідок не невротизують особистість. Яскравим

прикладом цього є злочинна діяльність німецьких лікарів у концтаборах під час Другої світової війни. Суб'єкт може не бути «істинно віруючим», як особа з «реформованим мисленням», але, перебуваючи у дитячо-батьківських стосунках зі своїм культовим чи політичним лідером, через високий рівень конформності він погоджується йти на злочин. Відтак саме феномен «подвоєної особистості», на нашу думку, являє більшу соціальну загрозу. Адже для цього не обов'язково створювати надто специфічні умови для функціонування особистості, не треба здійснювати її жорсткий інформаційний контроль. Достатньо вибудувати специфічний інформаційний простір, в якому поступово формуються переконання у правильності і неминучості порушень моральних установок. При цьому самі моральні установки залишаються колишніми; суб'єкт співпереживає, любить родичів, допомагає тощо.

Наукову цікавість у феномені «подвоєння особистості» становить відсутність невротичного розладу, який мав би неодмінно сформуватися. Найбільш перспективними у такому дослідженні вважаємо психосемантичні методи.